

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Ahi Evran University (Turkey)
TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318
с.

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

Оксана Мітракова

*Бердянський державний педагогічний університет
м. Бердянськ*

**ОРФЕЙ VS НАРЦИС
(ТРАНСФОРМАЦІЯ МІФІВ У «ВИДІННІ ОРФЕЯ»
ГАЛИНИ ПАГУТЯК ТА «МАГОВІ» ДЖ. ФАУЛЗА)**

Давньогрецька антична міфологія є невичерпним джерелом натхнення для творчості. Ремінісценції, алюзії, прямі посилання на героїв, богів та смертних наповнили європейську літературу ХХ століття новим баченням старих історій, вічних образів. Міф про Нарциса впродовж багатьох століть був лейтмотивом творчості багатьох письменників та художників і також був предметом численних досліджень. Науковці намагалися зрозуміти та пояснити характер і поведінку носія нарцисичних ознак.

У дослідженнях професора класичної літератури Карлтонського університету К. Ціммермана, присвячених образу Нарциса, перелічені всі відомі версії міфу про нього. Зокрема, розглянуті версії, пов'язані з перетворенням у квітку, і запропонована цікава інтерпретація, де порівнюється любов нарцисів до води і міфологічного героя [6]. Існують інші версії трактування Овідієвого міфа. Шведська дослідниця Луїс Вайн доводить, що Нарцис не є символом самозакоханості: «Narcissus is not presented as a symbol of self-love in general» [5]. А. Ф. Гарді, який також вивчав творчість Овідія, розглядає історію Нарциса як відповідь на античну філософську дискусію про ілюзію і реальність з посиланням на почуття і психологію пристрасті [4].

Герої міфів протилежні за своєю суттю, Нарцис – самозакоханий, захоплений тільки власним відображенням, егоїстичний та слабкий, на противагу йому Орфей – здатний віддавати, люблячий, заради коханої готовий до самопожертви. Міфологічні образи та мотиви у творах Галини Пагутяк досліджувалися у розвідках В. Агеевої, Т. Бовсунівської, М. Гірняк, Я. Голобородька, Т. Гребенюк, І. Гречаник, Ю. Джугастрянської, Є. Нахліка, В. Неборака, Я. Поліщука, О. Романенко, Н. Ткачик, Н.

Чухонцевої та ін. У творі Галини Пагутяк «Видіння Орфея» музика Орфей не втрачає людяності попри обставини фантазмагоричної реальності, йде на ризик задля забезпечення добробуту Еввідіки. Фантастичний світ, у якому існують два виміри, два класи: люди та звірі. Люди під владою звірів, багатшого класу, жорстокого світу звіриних законів. Людина вже не є вінцем еволюції, а головними вадами людей є саме якості, які входять до поняття людяності: доброта, співчуття, прагнення творити та співпереживати. Не тільки головний герой Орфей твору здатен на самопожертву, але Еввідіка буде спускатися за ним до Аїду «Лайдак Орфей жив, як грав, а грав він класно. Інша річ, що Орфееве життя не всім було до вподоби і кінець кінцем фурії мали розірвати його на дрібні кавалки. Ця відома байка розповідала ще про смерть Еввідіки і відвідини пекла, але щодо Еввідіки Орфей був певний: вона не вмере раніше за нього, бо мусить про нього дбати, залишаючись при цьому осторонь музики та інших високих сфер.»[1].

Пануючий клас звірів відрізняється жорстокістю, егоїзмом, самозакоханістю. Прекрасні зовні, але з примітивними бажаннями всередині, сповнені бажання самовдоволення, звірі відображають не найкращі риси, притаманні міфічному Нарцису. Зовнішність звірів є характеристикою притаманних їм тваринних інстинктів, кожен звір має свою роль, роботу.

Не тільки тваринам з твору Галини Пагутяк «Видіння Орфея» притаманний нарцисизм. Дж. Фаулз демонструє віртуозну гру з простором та часом та організовує у систему літературний та художній матеріал. Процес реміфологізації на основі ігрового принципу наближує постмодерний стиль до бароко завдяки калейдоскопу образів, алюзій та міфологем [2]. Головний герой роману - Ніколас Ерфе - зовні цілком благополучний молодий чоловік, випускник Оксфорда, що вважає себе поетом і тонким інтелектуалом, манірний «нарцис» і пуста людина, яка навчалася в Оксфорді. Він самовпевнено відчуває себе оригінальною, незвичайною та «зайвою людиною» в «сірому», посередньому світі середнього класу, вихідцем з якого є сам. Вихований у традиціях вікторіанської моралі, Ніколас ненавидів лицемірство цієї епохи. Ніколас прагне звільнитися від нав'язаних йому уявлень та від непотрібних зобов'язань. Лише в задоволенні своїх власних егоїстичних бажань бачить головний герой справжню свободу. Ерфе

не шкодує зусиль, щоб отримати чергову любовну перемогу, і насолоджується «свободою волі» при розставанні з «переможеною».

Фарс та вистава навколо Ніколаса Ерфе є ідеальним тлом для нарцисичних рис головного героя. Орфей перевтілюється в Нарциса і навпаки, - Нарцис позбувається своєї самозакоханості та стає чистим аркушем, відкритим для творчого начала. Егоцентризм головного героя грає з ним злий жарт: його амбіції карають його самого. Спочатку він використовує людей заради втіхи, а потім і над ним маніпулятор Кончіс ставить експерименти заради забави. [3]

Поняття нарцисизму і його використання спирається на традиційний сюжет: юнак на ім'я Нарцис закохався в своє відображення у воді і помер від туги за ним через його абсолютну недосяжність, та через власну красу. Цей міф чудово демонструє ситуацію, в якій опиняється герой з нарцисичною структурою особистості - його справжнє Я, його онтологічний корінь, сприймається ним як схований далеко за межами внутрішнього сприйняття - в зовнішньому світі, при цьому, водночас, і спонукає до руху до нього, але є і абсолютно недосяжним. В результаті це рух обертається сізифовою працею нескінченного споживання світу, при якому втрачене Я так і залишається недоступним.

Література

1. Пагутяк Г.В. Видіння Орфея / Пагутяк Г. Потрапити в сад. Сучасне фантастичне оповідання. К. : Молодь, 1990. С. 71–78.
2. Солодовник К. Б. [Миф как модель текущей реальности в английском постмодернистском романе \(на материале раннего творчества Дж. Фаулза\) // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. 2007. № 43-1. С. 319-323. <http://elibrary.ru/item.asp?id=11906521>](#)
3. Фаулз Дж. Маг : роман / Джон Фаулз : пер. з англ. О. Короля. – Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. – 528 с.
4. Hardie P. R. Ovid's Poetics of Illusion / Philip R. Hardie. – Cambridge : Cambridge University Press, 2002. – 365 p., p. 143–173
5. Vinge L. The Narcissus Theme in Western European Literature up to the Early Nineteenth Century / Louise Vinge ; [translated by Robert Dewsnap, Lisbeth Gronlund and Nigel Reeves, Ingrid Soderberg-Reeves]. – Lund, Sweden : Gleerups, 1967. – 448 p., p. 19

6. Zimmerman C. Pastoral Narcissus: a study of the first idyll of Theocritus / Clayton Zimmerman. – Boston : Rowman & Littlefield, 1994 – 111p., c. 1–25